

Eupatorium cannabinum, *Tussilago Farfara*, *Petasites officinalis*, *Aster salicifolius*, *Novi-Belgii*, *laevis*, *parviflorus* (veel!), *Bellis perennis*, *Erigeron canadensis*, *acer*, *Solidago virga aurea* (veel), *Inula vulgaris*, *brittannica*, *Pulicaria dysenterica*, *Xanthium spinosum* (ook Maas bij Maasbracht, dus buiten omschreven gebied), *Ambrosia artemisiaefolia* (Genooi), *trifida* β *integrifolia* (1 ex. in 1917 bij Genooi), *Bidens tripartitus*, *cernuus*, *Filago germanica*, *arvensis*, *minima*, *Gnaphalium silvaticum*, *uliginosum*, *luteoalbum*, *Antennaria dioica*, *Artemisia absinthum*, *campestris*, *vulgaris*, *Achillea ptarmica*, *millefolium*, *nobilis* (jaarlijks bij Genooi), *Anthemis tinctoria* (in honderden exemplaren bij Genooi), *Austriaca* (veel bij Genooi), *Cotula*, *arvensis*, *ruthenica* (veel bij Genooi), *Matricaria inodora*, *chamomilla*, *discoidea* (zeer gewoon), *Chrysanthemum parthenium*, *vulgare*, *leucanthemum*, *segetum* (zeer veel). *Arnica montana* (hoofdterras), *Senecio vulgaris*, *viscosus*, *silvaticus*, *erucifolius*, *Jacobaea*, *erraticus*, *aquaticus*, *Fuchsii*, *Cirsium arvense*, *lanceolatum*, *anglicum*, *palustre*. *Silybum marianum*, *Carduus nutans*, *crispus*, *Onopordon acanthium*, *Lappa major*, *minor*, *Serratula tinctoria*, *Centaurea solstitialis*, *calcitrapa*, *diffusa*, *cyanus*, *scabiosa*, *rhenana*, *Jacea*, *Carthamus tinctorius* (Genooi, 1 ex.), *Lampsana communis*, *Arnoseris minima*, *Cichorium Intybus*, *Thrinia hirta*, *Leontodon autumnalis*, *Picris hieracioides*, *Tragopogon pratensis*, *Hypochoeris glabra*, *radicata*, *Taraxacum officinale*, *Lactuca muralis* (zelden), *virosa* (1 ex. bij Genooi), *Sonchus oleraceus*, *asper*, *arvensis*, *Crepis paludosa*, *biennis*, *tectorum*, *virens*, *Hieracium Pilosella*, *auricula*, *pratense*, *aurantiacum*, *umbellatum*, *tridentatum*, *vulgatum*, *murorum*.

DR. A. J. M. GARJEANNE.

HET UITERSTE NOORDEN IN 1917.

ROTTUM, de Noordwestplaat, de Boschplaat en Simonszand werden dit voorjaar bezocht door den heer F. Lieftinck uit Groningen, die ons in een uitvoerig schrijven zijn bevindingen mededeelde, waaraan in hoofdzaak het volgende is ontleend. Onder de tegenwoordige omstandigheden heeft Rottum als broedplaats voor de groote strandvogels niet de minste beteekenis meer. Dat kon niet uitblijven bij een zoo talrijke militaire bezetting op het zeer kleine eiland. Zelfs als de bezetting geheel en al uit driedubbel gedistilleerde vogelbeschermers had bestaan, dan zou het nog zoo gelooopen zijn, daar alleen de aanwezigheid reeds van een groot aantal menschen moet maken, dat ieder oogenblik de broedende vogel van zijn nest opvliegt en dus de eieren of jongen tot hun schade blootgesteld zijn aan guurheid of aan, wat net zoo erg is, fellen zonneschijn. Het mag gerust nog merkwaardig heeten, dat eenige paren zilvermeeuwen, scholeksters, bergeenden, tureluurs en sterns er in geslaagd zijn, om met een broedsel voor den dag te komen. De

kleine zangvogeltjes in het gras voelen zich veiliger, vandaar dat er aan leeuweriken, graspiepers geen gebrek was. Ook broedden er spreeuwen, musschen en boerenzwaluwen, terwijl de uitgesterkte schelpenvlakte aan den zuidkant van het eiland bewoond werd door enkele tientallen paren van dwergsterntjes en strandpleviertjes. Dat was alles.

Op de Noordwestplaat was de toestand evenwel oneindig veel beter, dank zij de omstandigheid, dat volgens het contract met de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, daar geen eieren mogen worden geraapt. De Voogd van Rottum, de heer Toxopaeus, bewaakt die Plaat met groote vlijt en we mogen ook wel zeggen met groote zelfopoffering. Indien hij zich niet gebonden had door dat contract, dan zou hij toch volgens de wet en volgens zijn recht tot 15 Juli toe daar eieren hebben kunnen rapen zooveel hij wilde en zich aldus kunnen schadeloos stellen voor de groote verliezen die hij op Rottum lijden moest. De meeuweneieren van het eiland vormden toch een van zijn voornaamste bronnen van inkomsten. Thans zijn de vogels van Rottum naar de Plaat verhuisd. Toen de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten de Plaat pachtte, nestelden er slechts eenige honderden paren van zilvermeeuwen, thans wordt hun aantal geschat op eenige duizenden, (twee tot vierduizend). Alle duintjes waren bezet met de blinkend witte meeuwen, het geheel zag er veel mooier uit dan Rottum in zijn besten tijd.

Wij willen nu hopen, dat de Voogd zijn deugd beloond zal zien, doordat de nakomelingen dezer meeuwen, die allemaal onmogelijk in de volgende jaren een plek om te broeden op de Plaat zullen kunnen vinden, naar Rottum gaan tijken, zoodra het daar weer rustig genoeg is geworden. Dat zal vanzelf moeten gebeuren. Reeds nu is de Plaat zoo dicht bevolkt met zilvermeeuwen, dat de sterns, die vroeger op Rottum broedden, er maar weinig plaats hebben kunnen vinden. De heer Lieftinck ontdekt slechts enkele dozijnen nesten van *St. Hirundo* en *St. Macrura*. De groote sterns, zooals men weet, zijn nog verder getogen en vinden nu een betrekkelijk veilige broedplaats op het kleine eilandje Griend, dat thans ook een bezitting is der Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

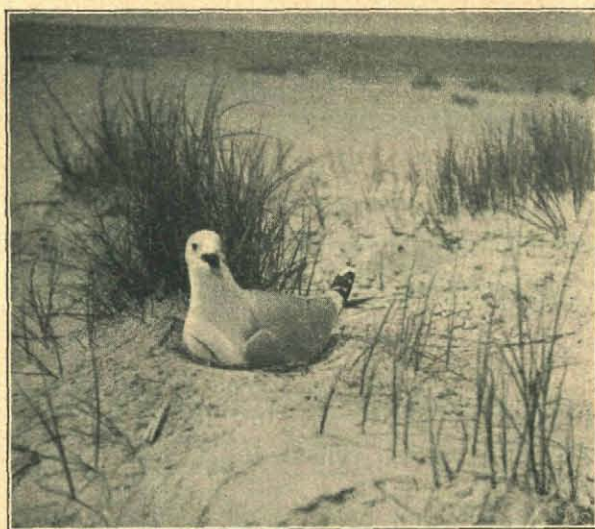
De heer Lieftinck wijst in zijn schrijven er nadrukkelijk op, van hoeveel belang het is, dat dergelijke betrekkelijk kleine en talrijk bevolkte broedplaatsen met de uiterste strengheid worden beschermd. Ik kan niet beter doen, dan woordelijk over te schrijven, wat hij daarvan zegt.

„Er konden op de Wadden nog veel meer vogels broeden, maar als men ze nu niet gaat beschermen, zal het nog veel treuriger worden. Het eierzoeken wordt door de eilanders en kustbewoners in het Noorden niet als stroopen beschouwd, maar evenals het strandjuten als een sport, en behoorende te zijn een vrij recht of erfelijk privilege. Liet men hen begaan, het gevolg zou zijn, dat meeuwen en sterns op den duur slechts als zeldzame broedvogels op de Wadden en platen zouden voorkomen. Een beschermen van de broedplaatsen,

zoals nu op Griend en op de Noordwestplaat geschiedt, is voor het behoud der broedkolonies van sterns en meeuwen noodzakelijk. Het is wel zaak in den broedtijd zoo weinig mogelijk vergunningen te geven, de kolonie te bezoeken. Treft het, dat het zonnig en snikheet is, als op de dagen dat ik er was, dan is het ook korten tijd onbedekt blijven van jongen en eieren, die op het punt staan uit te komen, noodlottig voor de jonge vogels en velen zullen omkomen, doordat het bezoek de oude vogels van de nesten verwijderd houdt. Het was er zoo warm, dat alle meeuwen met den bek open zaten te hijgen; ik heb niet één foto kunnen nemen van een vogel met fatsoenlijk dichten bek. Eens, toen ik languit lag met de ellebogen in het zand en de handen onder het hoofd, kwam er een jonge Kob onder mijn oksel kruipen, om schaduw te zoeken. Als ik zelf om de paar uur niet in zee had kunnen gaan, was het mij ook wel wat bar geworden."

Ik kan het bovenstaande volkomen onderschrijven. Er zijn dezen zomer stellig veel meer jongen mislukt door de hitte dan door de guurheid. Wie het nooit heeft ondervonden kan er zich geen denkbeeld van vormen hoe bij onbewolkten hemel de zon blakeren kan op het witte schelpzand. De vogels, vooral de meeuwen en de drie groote sternsoorten, leggen dan ook de voorkeur aan den dag voor begroeid terrein, misschien niet zoozeer om de schaduw, als wel om de koelte van den ondergrond zelf. De pleviertjes en dwergsterns broeden echter onvervaard midden in de woestijn van zand en schelpen. De jonge vogels zoeken de schaduw. Op Griend en in Waalenburg zagen wij hoe de jonge vogels weggroepen in tunnels onder het gras, zoodat ook daar het betreden van den bodem alleen reeds gevaarlijk voor die diertjes werd. Iedereen zal dan ook gemakkelijk begrijpen, dat de toegang tot die broedplaatsen in den regel wordt geweigerd. Naar wat ik er van ondervonden en gezien heb, moet de Vereeniging er nog strenger mee worden. Doch laat ons terugkeeren naar die Noordwestplaat.

De heer Lieftinck zocht tevergeefs naar den Middelsten Zaagbek, die in het vorig jaar heeft gebroed en die het er toen zoo opperbest heeft gehad. Mogelijk waren er nu teveel zilvermeeuwen naar zijn zin; mogelijk is hij gesneuveld, maar

Kleine Zeemeeuw, broedend op de Noordwestplaat bij Rottum in 1917.
Foto F. LIEFTINCK.

er is geene reden, om niet te verwachten, dat deze mooie vogels nog weer eens het mooie steile dicht begroeide duin aan de Noord-Oostpunt van het eilandje met een bezoek zullen vereeren. Onder ons gezegd, had ik nog eerezuchtiger verwachtingen. Door dezelfde oorzaken als op Rottum is de vogelwereld op Sylt hevig gestoord en nu zou ik wel eens willen weten, waar de beroemde bewoners van het schiereiland Ellenbogen, de Reuzenstern en de Eidereend, beter terecht zouden kunnen komen dan bij ons.

Intusschen was er toch nog een aanwinst te boeken en wel drie broedende paren van de kleine zeemeeuw of stormmeeuw (*Larus canus*). Deze vogel heeft op Rottum of op de Plaat in de laatste jaren telkens gebroed in een enkel paar en nu hebben we er opeens drie en wel op vrij ver uiteengelegen verschillende plaatsen. Tusschen de rondvliegende zilvermeeuwen viel de stormmeeuw gemakkelijk in het oog, niet alleen door zijn kleinere afmeting, maar ook door zijn vluggere bewegingen. Van nabij gezien valt vooral het donkerroode oog op en ook de sterker gekleurde snavel. Ze waren erg schuw, maar door de camera te plaatsen in een oude mand en zelf heel ver weg te gaan liggen slaagde de heer Lieftinck er toch in om een reeks van opnamen te maken; zooals men ziet zit de vogel te hijgen van de hitte en heeft hij zijn nest gemaakt aan den rand van het begroeide duin in het gebied van het biestarwegras. De beide andere nesten lagen verder strandwaarts in bar zand en schelpen. 't Is buitengewoon belangwekkend om te zien hoe die stormmeeuw gaandeweg maar langzaam talrijker als broedvogel optreedt, en let wel, alleen op streng beschermde plaatsen: Schouwen, Callantsoog, Texel, de Noordwestplaat.

De Groote stern kwam dit jaar nog niet op de Plaat voor, maar ik wanhoop er volstrekt niet aan, of die zal zich nog wel vestigen in het duinstukje begroeid met muurpeper en zeepostelein, dat ik het vorig jaar beschreef.

Na de Noordwestplaat bezocht de heer Lieftinck ook de Boschplaat en Het Simonszand. De Boschplaat is thans een vlakke zandplaat zonder duinvorming of plantengroei; er staan misschien tien sprietjes van biestarwegras. Er woonden een paar scholeksters en enkele paren dwergsterntjes. Het Simonszand daarentegen is eene interessante plaat van groote uitgestrektheid, wel een uur gaans breed: eerst een vlakke plaat, daarna een zeer groote oppervlakte, bezet met stuifduinen, maar zoo goed als geen plantengroei, slechts enkele helmplanten of biestarwe. De duinen zijn tot anderhalven meter hoog, als hier wat geholpen werd met rijswerk en helmaanplanting, kan het een prachtige vogelplaat worden. Evenals alle Waddeneilanden en zandbanken neemt het Simonszand om de Oost toe. Eieren lagen er nu bijna niet, de platen, waar geen bewaking is, worden wel schoon gehouden door visschers en strandjutters van den wal. Er lag één leeg kobbenest, verder broedden er wat scholeksters en deden een twintigtal dwergsterntjes er nog een wanhopige poging. Ook broedde er het gewone Vischdiefje of misschien ook de Noorsche Stern; er waren een achttal leeg nesten en twee elk met twee eieren. Nu, we hopen het te

beleven, dat het Simonszand ook nog eens een broedplaats van beteekenis wordt.

We mogen den heer Lieftinck zeer dankbaar zijn voor zijn ontdekkingsreis. Het is van belang, te weten, wat er jaar op jaar langs onze Waddenzee gebeurt. Van Griend weten we tegenwoordig alles nog al tamelijk precies, daar vertel ik later nog wel eens van. Maar hoe staat het met de Engelsmansplaat tusschen Ameland en Schiermonnikoog? Ook heb ik wel eens gehoord, dat er in het gebied van de Zuidhollandsche en Zeeuwsche stroomen, vooral in de Oosterschelde zandbanken liggen met begin van duinvorming. Wie kan ons daarvan iets vertellen?

JAC. P. THIJSE.

VOLKSVERHALEN OVER DIEREN OP CEYLON.

E volgende volksverhalen werden voor het meereendeel bijeen verzameld door Mr. Lewis, C. M. G., vroeger op Ceylon werkzaam voor het Gouvernement. Ze worden gegeven, voor „wat ze waard zijn”, en zullen misschien de lezers van „De Levende Natuur” interesseeren. Ook wij in Holland hebben vele dieren, o.a. de vleermuis, uilen, enz., die de bijgeloovige mensch aanleiding gaven er merkwaardige verhalen over samen te stellen.

Daar het meereendeel der genoemde diersoorten, zoowat alle, slechts inheemsche namen hebben, die we noch in het Engelsch noch in het Hollandsch kunnen vertalen, hebben we, voor zoover dat mogelijk was, den latijnschen naam er bijgevoegd (L. latijn, S. sinhaaleesch, T. tamil).

Waarschijnlijk zal het meereendeel der genoemde slangen wel aanwezig zijn in de collecties van »Artis».

SINHALEESCHE VOLKSVERHALEN.

Slangen.

1. Wanneer iemand gebeten wordt door de *Waterslang* (Diyabara, S. *Tropidonotus asperimus* L.), zal een andere slang die persoon nooit bijten. Men beschouwt het dan ook als een gelukkig teeken, door de Waterslang gebeten te worden, daar ze niet vergiftig is.

2. De *Wal-gerandiya*, S. (*Zamenis mucosus* L.), na iemand gebeten te hebben, knoopt zich rond den stam van een boom. Om de slang echter in de war te brengen, wordt de gebeten persoon, of iemand anders, op een draagbaar voorbij de slang gedragen. Deze, denkende dat zijn slachtoffer dood is, ontknoopt zich; de betoovering is verbroken en de gebeten persoon herstelt. Een ander verhaal voegt er aan toe, dat de, op deze wijze bedrogen *Wal-gerandiya* naar het huis gaat van den genezene en daar onder het dak zich schuil houdt, tot een gelegenheid zich voordoet, om wraak te nemen.

Er is een gezegde dat men „de sterren des hemels en de modder(!) der zee” moet trachten te krijgen, wanneer men door een *Wal-gerandiya* gebeten is. Dit wil waarschijnlijk zeggen, dat het of zeer zeldzaam is, dat een persoon door deze slang gebeten wordt, of dat de genezing zoo goed als buitengesloten is. (De *Wal-gerandiya* is absoluut gevaarloos!)

3. *Cobra*, (Naitripudians L.), de bekende »heilige slang» der Hindoes en de trouwe metgezel der slangenbezweerders, spuwt voor zijn avondvoedsel te nuttigen een steen uit, die een blauwachtig licht heet te verspreiden. Deze overlevering geldt nóg als absoluut waar onder de inlanders, ooggetuigen ontmoet men echter helaas nooit.